

INHOUDSOPGAVE

Woord vooraf | 7

Ten geleide | 8

1 Een landschap, geschikt voor bewoning | 10

De opbouw van de ondergrond van Noord-Brabant

PLEK **Brabant scheurt** | de Peelrandbreuk | 16

PAREL **Bladspits van Eindhoven** | het laatste werktuig van de neanderthaler | 26

PERSOON **Ad Wouters** | controversieel leraar in vuursteen | 30

2 Bivakken op de poolsteppe | 32

Het einde van de oude steentijd

PERSOON **Nico Arts & Jos Deeben** | jonge modelbouwers in de jaren zeventig | 40

PAREL **Betwiste Venus** | de Danseres van Geldrop | 46

PLEK **De Panberg bij Eersel** | kampementje voor de toekomst | 50

3 Lichte pijlen, scherpe bijen | 54

De laatste jagers en de eerste boeren

PERSOON **Broeder Christoffoor** | pionier van het woeste westen | 62

PAREL **De Kraaijberg in Linden** | passende klingen van verre | 70

PLEK **Toterfout** | verwoede zoekpoging naar neolithische cultuur | 74

4 De dodenheuvels | 76

Grafmonumenten en rituelen uit steentijd en bronstijd

PAREL **Boekelse Joekels** | Hilversumpotten op handen gedragen | 84

PLEK **De Regte Heide bij Goirle** | een millennia oud heidelandschap | 94

PERSOON **Willem Willems & Joan Willems** | pleitbezorgers in tijden van crisis | 100

5 Potten, botten, cirkels | 106

De urnenvelden uit de late bronstijd en ijzertijd

PLEK **Slabroekse Heide** | hervonden heuvels op de Maashorst | 116

PERSOON **Gerrit Beex** | een leven lang *febris archeologica* | 122

PAREL **Breda-Steenakker** | een intrigerende kuil met potten en een leegte van zand | 128

6 Vorsten en boeren | 130

De Brabantse ijzertijdmaatschappij

PERSOON **Verwers, Van der Sanden & Fokkens** | bakermat van een Leidse school | 140

PLEK **Someren-Waterdael** | verbeeld verleden in trottoir en rotonde | 146

PAREL **Heiligdom van Zundert** | rituelen in het vierkant | 158

7 Vreemdelingen langs de Maas | 160

Het eerste optreden van de Romeinen in Zuid-Nederland

PLEK **Kessel-Lith** | megatempel rijst op uit talloze baggervondsten | 166

PAREL **A50 schampt schat** | het bronsdepot van Nistelrode | 176

PERSOON **Nico Roymans** | fascinatie voor stemloze samenlevingen | 182

8 Drie eeuwen wonen in Neder-Germanië | 184

Noord-Brabant als onderdeel van het Romeinse Rijk

PAREL **De graven van Esch** | Romeinse dames, rustend in weelde | 198

PERSOON **Jules Bogaers** | alle punten op de Romeinse i gezet | 206

PLEK **Monument voor een helm** | dolende ridder wordt Romeins depot | 218

9 Nieuwe mensen op een nieuw platteland | 220

Kolonisatie, ontginning en staatsvorming tot 1200

PERSOON **Pim Verwers** | van Oeienboschdijk naar provincie | 234

PAREL **De rammelaar van Someren** | verdraaid goed gedraaid | 244

PLEK **De burcht van Sint-Oedenrode** | over de heilige Oda, Arnold van Rode en de onbekende horige | 250

Noten 254

Literatuur 263

Register van geografische namen 271

Register van persoonsnamen en instellingen 275

Illustratieverantwoording 277

Dankwoord 279

Over de auteurs 280

Colofon 280